

NÉPTRIBUNOK

ÉS A

MUNKÁSKÉRDÉS.

FÖLHÍVÁS

A KÉPVISELŐJELÖLTEKHEZ, TŐKEPÉNZESEKHEZ, MUNKA-
ADÓKHOZ, A HAZAI LELKÉSZEKHEZ, VÁLASZTÓKHOZ, HON-
LEÁNYOKHOZ ÉS A MUNKÁSOKHOZ, A VÁLASZTÁSOK ALATTI
MIHEZTARTÁS VÉGETT.

Írta: TBIBUN.

ÁRA: 20 KORONA

BUDAPEST, 1887.
NYOMATATTA ÉS KIADJA SCHLENKER ÉS KOVÁCS
Akadémia-ntcza 7. sz.

BEVEZETÉS.

Mire van szükségük a munkásoknak.

Jelige: „Egyesült erővel.”

Sokan kísérlettek már meg a munkás-kérdés megoldását, de még eddig senkinek sem sikerült. A legtöbben körülbelül annyit nyújtottak e kérdés megoldására: „*Nesze semmi, fogd meg jól.*” Ez bizony igen kevés, azaz semmi. A megfejtésen is minden egyes más és másképen működött. Azok, kik e kérdést a törvényes úton-módon akarák megoldani, legalább elismerést érdemelnek működésükért. De vannak igen sokan, kik a munkáskérdés megoldását üzletnek nézik és üzletet is csinálnak belőle. Ezek az úgynevezett „népboldogítók”. Mi is szívesebb és kívánatosabb a munkakerülő nép előtt — *de határozottan kiemelem, hogy ezek alatt a munkásokat nem, értem* — mint az oly ígéretet, a melyeket e népboldogítók a népnek tesznek. Ezen ígéreteket a t. olvasó közönség már rég ismeri és így szükségtelennek tartom azokat itt felsorolni. Büszkén említhetem itt fel, hogy a magyar munkás soh'sem hallgatott az ily képzelhetlen ígéretekre, és az ígérettevőktől megvetéssel fordult el. De ma már a munkáskérdés megoldása égető szükség és nem lehetetlen, hogy végre is a külföldi izgatók — és ezek közt különösen *a németországi szocialisták* — elvei a mi munkásaink közt is hálás talajra fognak találni. Hogy ez be ne következze azt nekünk minden erőnkkel meg kell akadályoznunk. A megakadályoztatás azonban csak úgy történhetik meg, ha a munkáskérdést, ha nem is egészen, de részben megoldjuk.

A magyar munkás mindig megmutatta, hogy méltó azon tiszteletre, melyben polgártársai és a külföldiek előtt részesül. Higgadt természete, nyílt jelleme, barátságos, vendégszerető és előzékeny modoránál fogva, a világ minden földrészén tisztelettel és elismeréssel fogadták.

Azon reményemnek adok itt kifejezést, hogy a magyar munkás ezentúl is oly higgadtan fogja magát viselni, mint eddig és nem fog engedni a csábítgatásoknak. Mert csakis akkor várhatják a munkások helyzetüknek minél előbb való javítását, ha a *törvényes határon* belül fognak működni.

Jól tudom, hogy igen sokan azon reményben veszik e röpiratot kezükbe, hogy ismét valamelyik bőrében nyugodni nem tudó izgató, izgatni akarja a népet. Ezért ön itt határozottan kijelentem, hogy én sem izgató nem vagyok, sem pedig izgatni nem akarok. Azok tehát, kik a fenti reményükben csalatkoznak, még ne tegyék félre e röpiratot, hanem olvassák végig és azután megítélhetik, hogy vajjon izgató vagyok-e, vagy sem,

Igaz, hogy elveim igen sokak előtt egészen újaknak fognak feltűnni, de azok még sem újak.

Főczélom e röpiratban az, hogy megmutassam, hogy mily esz-közök szükségeltetnek a munkások helyzetének javításához. De nemcsak a munkások, ha nem a munkaadókkal, a tőkepénzesekkel, a választókkal, a képviselőjelöltekkel, a hazai lelkészekkel és a honleányokkal is akarok foglalkozni.

Tekintve azt, hogy a képviselőválasztások immár a küszöbön vannak, most van itt azon idő, hogy e kérdéssel tüzetesebben foglalkozzunk.

Általános azon panasz a munkások részéről, hogy a munkaadók nem fizetik meg a munkát tisztességesen. Ebben a munkásoknak részben igazuk van. De tekintetbe véve azt, hogy a tőkésék mindig riszkíroznak, midőn valamely gyárat vagy egyebet felállítanak, a munkásoknak sem szabad túlkövetelőknékné lenni. De ebben az esetben a munkaadóktól is több előzékenységet lehet kívánni, a munkások részére. Igaz ugyan, hogy a tőkés mindig riszkíroz, míg a munkás nein, de az is igaz, hogy ha a tőkés nyer – és ez a legtöbb esetben áll – akkor sokat nyer; míg a munkás ugyan a veszteségben osztozik, a mennyiben ilyenkor rendesen a munkások *egy* részét elbocsátják, de a nyereségben soha. Ha már a munkásoknak a tőkés veszteségeért anyagi kárt kell szenvedniök, akkor tehát jogos követelmény lehet, hogy a nyereségből – nem osztalékot – de legalább egy csekély tiszteletdíjat kapjanak, – mely aránylag a tőkés nyereségéhez képest elvesző kis részt képezne – és két nagy haszna volna. 1. A munkás anyagi helyzetén lenne némileg segítve. 2. A munkás több kedvvel és kitartással dolgozna és munkaadójához a hála érzete is fűzné.

Ennek megvolna tehát úgy az anyagi, valamint az erkölcsi előnye. A munkaadóknak különösen ajánlom a munkásokkal való jó bánásmódot. Mert úgy sincsen a munkásnak az életben valami jó sorsa és ha a mellet még rosszszul is bánnak vele, akkor az életét keserítik el.

Egyszer egy munkaadóval beszéltem, ki midőn arról volt szó,

hogy mily helytelen eljárás némely munkaadó részéről, hogy munkáisait akkor, ha más idegen munkások jönnek és olcsóbb áron ígérkeznek dolgozni, elküldik, azt felelé és itt idézem szavait szó szerint: „*Bolond lennék, ha nem fogadnám fel az olcsó munkást és nem küldenem el a drágább régít.*” Az illető úr bizonyára nem gondolt akkor arra, a régi aranymondásra, hogy: „Olcsó húsnak híg a leve.” Hogy mily eljárás ez, arról nem akarok beszélni. Úgy hiszem az ily emberek, vagy nagyon gonoszak, vagy nagyon ostobák, de lángelméjük semmi esetre sincs. De az ily esetek hál' Istennek igen ritkák. Sajnos körülmény volna, ha az ily pöffeszkedő garasos urak nagy számban lennének.

A tisztességes munkás az ilyeneknél nem szokott foglalkozást keresni és elvállalni és megesett – és még igen sokszor meg fog esni – hogy az ily felfuvakodott semmik a munkásokat keresik fel és kéri a munka elvállalására, megfelelkezvén, magasan a légben röpködő elveikről.

Mérsékletességet ajánlok a munkásoknak leginkább és a mérsékeltség legyen a legszebb erényük. A munkaadókkal szemben viselkedjenek nyíltan és minden tettüket a nyíltság jellemezze. Ne hallgassanak soha oly emberek fülsúugdosásaira, kik nem a munkások előnyét és hasznát, hanem a zsebük és tárcájuk megtömését – természetesen a munkás által véres verejtékével szerzett pénzzel – tartják szem előtt. Mindenek fölött pedig ajánlom a munkásoknak a szeszes italok túlságos élvezésétől való tartózkodást.

Azt mondják, hogy a munkásnak *azért nincs semmije, mert mindenét eliszta*. Ez általánosságban nem áll. Igaz ugyan, hogy vannak munkások, kik a szeszes italoknak túlságosan hódolnak, de ezen néhány kivételért, még nem szabad valamenyi munkást elítélni.

Nem azért nincs a munkásnak vagyona, mert iszik, hiszen már foglalkozásánál fogva is arra van utalva, hogy bort igyék, mert erre szüksége van, hogy nehéz munkájához, melyhez testi erőre – és legtöbb esetben nem az észre – van szüksége, erőt gyűjtsön.

A munkás azért nem gyűjthet vagyont, mert csekély keresményéből önmagát és legtöbb esetben több tagból álló családját kell eltartania. Legfőbb ok azonban a drága laktér. A munkás keresményének legnagyobb része a háztulajdonosnak telhetetlen zsebébe vándorol. Ha tehát a munkásnak önmagát és a mellett még legtöbb esetben több tagból álló családot kell eltartania és drága házbért fizetnie, kérdem, miből takarékoskodják a munkás? A semmiből – az tudvalevő dolog – nem lehet takarékoskodni.

Ezek után tehát immár égető szükség van, az olcsó munkáslakásokra. Míg a külföldön majdnem minden gyárnak és minden munkásteleplnek megvan a maga munkáslaka, addig nálunk csak elvétve találunk ily jótékony intézményt. Ahelyett, hogy nagy termeket és

helyiségeket bocsátanak a magasrangú hivatalnokok rendelkezésére, inkább változtatnák át e helyiségeket munkáslakásokká. Ebből bizovára a tulajdonosoknak és a munkásoknak is volna hasznuk.

Mindenek előtt oda kell tehát úgy a munkásoknak, valamint a tőkéseknek is hatni – és pediglen vállvetve – hogy olcsó és egészséges munkás családi lakokat teremtsenek.)

Ha már a munkás semmiben sem találhat kényelmet, legalább legyen tisztességes lakása, hol végzett fáradságos napi munka után, fejét nyugalomra hajthassa.

Felhívom a kormányt, a megyék intéző fejeit, a városok tanácsait, valamint az összes helységeknek, gyáraknak és telepeknek vezetőit, hogy közös erővel azon működjenek, hogy ezen immár tarthatlan állapotnak véget vessenek. Ha a kormány és a fentnevezettek közös erővel és komolyan fognak működni, úgy rövid idő múlva hazánk munkásai is – úgy mint a külföldi munkások – egészséges és kényelmes házakban fognak lakhatni.

Bízva a kormányban, azt hiszem, hogy végtére be fogja látni, a helyzet tarthatatlanságát és maga fog elöl menni, jó példát adva a többieknek, a követésre.

A posta-takarékpénztár a munkás osztályra nézve igen üdvös intézmény. A munkásnak nincs tehetségében, hogy családját valamely biztosító intézetnél biztosítsa; mert ezt anyagi körülményei nem engedik meg. Azt sem teheti, hogy takarékpénztárba tegye pénzét, mivel erre nem képes. De arra, hogy krajczáronként gyűjtson, arra képes. A postatakarékpénztárt ajánlom a munkásoknak. Ide tegyék le megtakarított krajczárjaikat, hogy szükség esetén legyen miből élni! Ne azt tartsák szemük előtt, hogy máról-holnapra éljenek, kézből a szájba, hanem hogy azon esetben is, ha előre nem látott körülmények miatt megszorulnak, legyen miből élni. A forintokat elvonni a szájától nehezen esik, de krajczárokat elvonni nem. Takarítsatok tehát munkások, tegyétek le biztos helyre megtakarított krajczártokat és meglássátok, mily jól fog esni szükség esetén, a megtakarított fillér! Kövessétek azon arany közmondást, hogy: „*Krajczárból lesz forint.*”

A jó bánásmódra, tiszta egészséges lakásra, takarékosagra és mérsékeltségre van a munkásoknak legnagyobb szükségük.

Munkások! Ti vagytok a haza munkás dolgozó oszlopai. Ti adjátok a hadsereg részére a legnagyobb kontingenst. Ti vagytok a tőke jobb keze! Beátok támaszkodik a munka! Fogjátok fel helyzetetek és állapototok fontos voltát! Legyetek összetartók, munkások és kitartók és mindenek felett, lebegjen szemetek előtt, *hogy ti magyarok vagytok!* Es jelszavatok legyen: Egyesült erővel!!! Ne haddjátok magatokat senki által félrevezettetni, legyetek türelemmel és gondolatok a költő azon szavaira, hogy: „*Jönni fog és jönni kell egy szebb és jobb jövőnek.*” Bármit is Ígérjenek nektek a külföldi izgatók, ne hall-

gassatok szavaikra, mert azok mind félrevezetésre, tönkrejuttatásokra és csak az ő előnyükre célzók. Tartsátok magatokat mindig a törvényes határon belül és ne lépjétek át e határt; mert kimenni könnyű, de nehéz visszatérni. Alakítsatok egy egyesült mérsékelt munkáspártot, mely hivatva legyen az összes hazai munkáspártokat és munkásokat kebelébe felvenni és elveitek legyenek mindig mérsékelték! Ha ezt követitek, úgy nemsokára be fog következni azon idő, midőn minden jogos óhajotok teljesülésbe fog menni! Es a megvetéssel szemben, melyben a külföldi túlzók és erőszakoskodók részesülnek, úgy a haza polgárainak, valamint a külföldnek bámulatát, elismerését és dicséretét fogjátok kivívni.

Kövessétek tehát a mérsékletesség kívánalmait és tűzzétek ki jeíszavul: „Egyesült erővel!!!”

Néhány szó a tőkepénzesekhez, a munkaadókhöz és az összes hazai lelkészekhez.

A fenti fejezetben rámutattam azon visszás állapotokra, melyekben a munkásosztály szenved. Ezen állapot megjavítására a tőkepénzesek és a munkaadók vannak hivatva. Ne legyenek a munkaadók és a tőkepénzesek mindig oly szűkkeblűek, hanem tárják fel már egyszer szíveiket a munkások bajai és panaszai előtt és ne zárkózzanak el pénzes zsákjaik mögé. Sokkal szebb tett az, ha valakin segítünk, mint ha az ügyefogyottak előtt kebleinket elzárjuk. Legyenek a munkaadók és a tőkepénzesek humánusok és jótékonyak és megfogják látni, hogy sokkal több hasznuk lesz abból, mintha a munkások bajain – nem segítenek. Igen sok munkaadó van ki összes reményét a pénzébe helyezi és azt hiszi, hogy azzal mindent el lehet érni. Ezek igen csalatkoznak, mert a pénz még *nem minden* és vannak oly dolgok, amelyeket pénzért nem lehet megvenni. Idézem egy nagy tudósnak azon szavait, hogy: „*Jobb máson segíteni, mint mástói magát segítettetni,*” Es ez áll. Mert ha valakin valamivel segítünk és legyen az bármily csekélység is, mindig megvan annak az erkölcsi haszna, azaz a benső megelégedés.

Igaz ugyan, hogy vau igen sok jótékony tőkepénzes és munkaadó – sajnos lenne, ha nem volnának – de ezek, elég sajnos, igen kevesen vannak.

A tőkepénzeseknek kezeiben van a hatalom. Mert a pénz ma a világ legnagyobb hatalma. Tudják és érzik a tőkepénzesek, hogy hatalommal bírnak és nem késnek hatalmukat saját céljaikra felhasználni. Miért nem igyekeznek ők ezen hatalmuknál fogva a mások nyomorán segíteni és azokat enyhíteni. Igaz, hogy vannak a tőkepénzesek közt néhányan, kik önmaguk küzdöttek fel magukat és ezeknél – kivétellel – érdem az, hogy felküzdöttük magukat. Mindenek előtt,

tehát ezekhez szólok, szívükhöz, és felkérem őket menjenek jó példával elől és segítsenek az ügyetogyottakon és nyomorultakon. Ők bizonyára tudják mit tesz az küzdeni, mily nehéz *a küzdelem a létért* és elől fognak menni, jó példát adva a többieknek, kik még nem küzdöttek a mindennapi kenyérért. Mert hisz azok, kik jólétben és kényelemben nevelkedtek, kiknek minden óhajuk – azaz az anyagi – mindig beteljesült, nem tudják, hogy mily nagy horderejű Isten azon szava: „*Arczod verejtékével keresd meg mindennapi kenyeredet.*”

De nemcsak a kézi munkásokkal szemben kövessék a jótékony-ság és humanizmus követelményeit, hanem a szellemi munkásokkal szemben is.

Igen sok szellemi munkás van, ki sokkal nehezebben keresi meg a mindennapi kenyerét, mint a kézi munkás. Ezekről sem szabad tehát megfélemlkezni a munkáskérdés megoldásánál és ezeket is ugyanazon jótéteményekben kell részesíteni, mint a melyeket a kézi munkások részére kérek.

Gondolják át egyszer és képzeljék be magukat a munkások helyzetébe a munkaadók és tőkepénzesek, és akkor nem lesz szükségük semmiféle tanácsra és ők lesznek akkor az elsők, kik az első lépést megfogják tenni, hogy a munkásokkal kiegyezhessenek és véget vessenek a jelenlegi tarthatatlan és visszás állapotoknak.

De nemcsak a munkaadókhöz és tőkepénzesekhez akarok szólni, hanem egyszersmind a lelkészkezdő papsághoz is.

Hazám lelkészei! A magyar lelkész, legyen az bármilyen vallású és hirdesse azt bármiként, bármely alakban és bármily nyelven, mindig *magyar marad*. A lelkészek mindig felszólaltak a nép érdekében, tehát szóljanak fel mostan is és hirdessék Isten azon tanát, hogy: „*Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.*” A lelkészek kezeiben nagy hatalom van, ők a szószékről Isten nevében beszélnek és képesek a hívők leikeire hatni. Önökhöz fordulok főtisztelendő és tiszteletű urak^ azon kéréssel, hogy hassanak oda híveiknél, hogy nyissák meg szíveiket a nyomorultak és gyámolatlanok előtt. Önök igen sokat tehetnek a munkáskérdés megoldásának előmozdítására, ha nem is anyagilag, de igenis erkölcsileg. Van igen sok lelkész, ki szívére vette a munkások ügyét és nem átalotta hirdetői Isten nevében, hogy segítsünk a munkások helyzetén és ne hagyjuk elveszni őket, a szocialista túlzók körmei között. Egy ily tiszteletreméltó lelkésznek és pedig nagyságos és főtisztelendő *Várhelyi Gellernek*, a vácsi r. k. seminarium újonczmesterének idézem itt azon szavait, melyeket m. év augusztus havában a vácsi ft. piaristák templomának keresztszentelésénél mondott: „*A kit a jóságos Isten földi javakkal bőven megáldott az gondoljon azokra is, kiket az Egek Ura beláthatatlan bölcsességében nem áldott meg hasonló javakkal, tegye magát érdemessé Isten kegyére és adjon a fölöslegből a szegényeknek, hogy azok is áldhas-*

sák Isten nagy jótékonyágát. Azok pedig kik ezen jótéteményben részesülnek mutassák magukat hálásoknak jóltevőik iránt. Ha ezen szavaimat szívükre veszik, úgy meg leszünk mentve azon veszélytől, hogy a mi munkásaink a szocialisták karmai közé kerüljenek és túlzókká váljanak.

Haladjon tehát minden lelkész ezen irányban és hasson oda, hogy a munkás kérdés megoldásánál a munkaadók és tőkepénzesek ne legyenek tartózkodók és legyenek amennyire lehet előzékenyek a munkások kívánalmaival szemben.

Azon reményben zárom be ezen fejezetet, hogy a munkaadók és tőkepénzesek szívükre veszik szavaimat és eleget fognak tenni a munkások jogos kívánalmainak, hogy végre egyszer meg legyen oldva e nagy kérdés, mindkét fél javára, melyre ma már oly nagy szükségünk van.

A ft. lelkészekhez pedig ismét azon kérelemmel járulok, hogy segítsék elő a munkások ügyét és hassanak oda, hogy e kérdés minél előbb békés utón megoldassák.

Mert nagy baj előre nem látható következményű volna az, ha a magyar munkások is egyesülnének a külföldi szocialistákkal és túlzókkal és e kérdést úgy akarnák megoldani – mint Nagy Sándor a *gordusi csomót*.

Tribunátus. Tribun.

Midőn a tisztelt olvasó közönség e fejezethez fog érni, csodálkozni fog azon, hogy mit jelentsenek e latin szavak. Sokaknak a történelem fog eszükbe jutni és visszafognak gondolni Rómának rég letűnt fénykorára, midőn Rómában a Tribunátusban a nép tribünök védtek az alsóbb nép jogait. Mint a történelemben olvasható, Rómában különösen midőn még köztársaság volt, két nagy néposztály létezett. Ezek voltak a nemesek, (patriciusok) és a köznép (plebs.) Midőn a plebejusok belátták, hogy jogaiknak megvédésére képviselőkre van szükségük, kivitték, hogy ők is választhassanak képviselőket és ezeket – tribunoknak nevezték.

A tribun intézmény nagy jótékonyág volt a népre. Róma legelső fiai vetélkedtek ezen állásért és ezen állás képezte Róma legnagyobb fiai előtt, dicsvágyuk netovábbját.

Hiszen maguk a Grachus testvérek is tribünök voltak; akik pedig tudvalevőleg örök nevet szereztek maguknak a történelem lapjain, hol arany betűkkel, kiolthatlanul van feljegyezve nevük.

Hisz ők is azon működtek, hogy a nép terhén segítsenek és ezt a földtelkek felosztásával akarták elérni.

Ezen tervük nem sikerült és elveiket életükkel fizették meg.

Meghaltak már rég a Grachus testvérek, meghaltak Róma lángelméjű tribunjai és Róma is elpusztult.

A föld is átalakuláson ment már azóta keresztül, de még inkább az emberek.

A legújabb korban kezdett tért hódítani az ipar és ezzel karöltve a gépek, melyek által annyi munkás kéz vált fölöslegessé.

Minél nagyobb tért hódítottak a gépek, annyival kisebb térre szorult a kézi ipar.

Oly iparágaknál, hol ezelőtt 20 emberre volt szükség, ma már egy-két ember is elégséges. Azon államokban, hol még eddig az ipar a lakosok arányához mérten nem nyert elég nagy működési tért igen sok ember a ki iparral foglalkozik, vált fölöslegessé. A munkások tehát ma már csak ott élhetnek meg, a hol kifejlődött ipar virágzik. Mert a hol nincs ipar ott a munkás nem élhet meg. A munkásokra nézve a gépek igen nagy hátránnyal vannak, mivel mint már mondtam a gépek által sok kéz vált fölöslegessé. De előnyük is van a munkásoknak, amennyiben a gépek feltalálása óta, számtalan vállalat támadt, mely sok száz embernek ad keresetet. De arányba véve mégis igen sok a fölösleges kéz. Mindenek előtt tehát oda kell törekednünk, hogy életképes és virágzó ipart teremtsünk.

Külföldön a munkások nagyon hamar megunták a jelenlegi állapotokat és minden erejükkel helyzetük javítására törekedtek. így támadt a munkás-kérdés. Nem csoda tehát, hogy itt is, mint minden más fontos életkérdés megoldásánál találkoztak túlzók kik a munkáskérdés megoldását, szerintük legegyszerűbb módon erőszakkal akarták megoldani, így keletkezett a szocializmus és az auarchizmus. Ezek a legnagyobb és legveszedelmesebb túlzók. Elítélem és elvetem ezeknek elveit és törekvését, mert az oly módon való megoldást a miképen ezen túlzók a munkáskérdést akarják megoldani, nem lehet helyeselni.

A munkás kérdést csak békés utón és a törvény által engedett hátáron belüli működés által, lehet megoldani.

Mint már a bevezetésben említettem, ezen kérdés megoldásán már igen sokan fáradoztak, de eddig még senkinek sem sikerült.

En a munkás kérdés megoldását tűztem ki jelen röpiratban fő-célomul. Célom a munkás kérdésnek mikénti megoldását, – hazai viszonyainkra való tekintettel részletezni.

A már a bevezetésben kiemelt általános bajokon kívül a munkásoknak igen sok panaszuk van. Én e bajok legfőbbjével akarok foglalkozni. És ha elveim elfogadtatnak, úgy hiszem, a többi megoldása, könnyűség lesz.

A munkásoknak legfőbb óhajuk ugyanis, az általános választó és szavazási jog elérése és a képviselő választásokra való befolyás elnyerése.

En azt, hogy ma, – tekintve viszonyainkat – a munkások is befolyást gyakoroljanak a választásokra, ma még idő előttinek tartom. Mert ha el is érnék a munkások ezen óhajuk teljesülését, mit nyerné-

nek vele? Nézzük csak a németországi szocialista képviselőket. Mit vittek eddig keresztül? Mily eredményeket mutathatnak fel eddigi működésük felől? Készemről nincs tudomásom arról, hogy a szocialista képviselők segítettek volna valamit a munkások helyzetén. Segíteni nem segítettek, hanem a helyzetet túlzott követeléseik által csak súlyosbították. E mellett még túlzásaik következtében megvetést is arattak. Minthogy ily eredményekkel dicsekedjék a német munkáspárt, azt hiszem, az eddig elért eredményeket sokkal jobban teszik, ha elhallgatják. Ez tehát nem lenne a helyes megfjítése e kérdésnek.

Mint már e fejezet bevezetése mutatja, e tej ezét címéül: „Tribunals. Tribun.” feliratokat használtam. A fejezet befejezésénél a tribun szónak magyarázatával foglalkoztam. Azon tisztelt olvasóim, kik Róma történetét olvasták, bizonyára tudni fogják, hogy mily nagy hatalom volt a tribun Rómában. Azt is fogják tudni, hogy mily lelkesen képviselték az alsó néposztály érdekeit a patríciusokkal szemben.

Ha tehát már az ókorban oly nagy eredményeket tudtak felmutatni a tribünök a nép képviseletében, miért ne lehetne meg ezen eset a legújabb korban és pedig hazánkban is.

Én részemről a munkás kérdés legfontosabbikának megoldását, a *tribun intézmény* felállításával akarom megoldani. Igen is, csupán a tribun intézmény felel meg e czélnak a legjobban.

Egy új elvvel lépek itt föl hazám összes polgárai előtt és nyíltan hirdetem elvemem. A tér szűke miatt nem vagyok képes a tribun intézményt teljességében részletezni; mert erre nem egy röpirat, hanem egy vaskos könyv kellene. De amennyire lehet és a hely megengedi, tisztán, világosan és értelmesen akarom itt kifejteni programomat a tribun kérdést illetőleg, úgy, hogy azt mindenki megértse. Nemcsak a munkásokhoz intézem itt szavaimat hanem az ország összes polgáraihoz.

Mint már előbb említettem a képviselő választásokra való befolyást nem tartom időszerintinek a munkásokra nézve. A helyett, hogy a munkás képviselőt válasszon engedjék meg, hogy nép tribünök által képviseltesse magát.

Hogy ki választhat és ki lehet nép-tribun, mily kötelességek haramiának úgy a választókra valamint a megválasztottakra, arról alább fogok szólni.

Hogy a munkások, a tribun választási jogot elérhessék, mindennek előtt szükségük van, egy erős, összetartó és életképes pártra. Már a bevezetésben is szóltam erről és itt részletezni akarom a párt leendő működését. A párt arra legyen hivatva, hogy az ország Összes munkáspártjait és munkásait – kivétel nélkül – kebelébe felvegye.

A párt czíme: Egyesült mérsékelt munkáspárt.

Czélja: A napirenden leendő kérdések megoldása. Úgy mint:
a) Betegségély-ügy rendezése, b) A munkások támogatása, c) A

munkás rokkantak mikénti segélyzése. d) A streik ügy rendezése, c) Munkás lakok felépítése, f) Országos általános munkás pénztár, g) Munkás és ipar egyletek rendezése, h) Közvetítő és helyszerző intézet fellálítása. i) Munka idő rendezése, j) Általános vásár- és ünnepnapi munka szünet behozatala, k) A gyári munkások olcsó étkezése és a népkonyha. l) Szegény gyermek-kert egyletek felállítása, m) Szegény beteg gyermekek ápolása, n) A munkás állásának rendezése a munkaadóval szemben, o) Bor ellenőrzése, p) A hadsereg ügy rendezése, s) Adó ügy. t) Jótékonyosság, u) Humanizmus, v) Tűzoltóság, w) Önkéntes mentő társaság, y) Az iparhatóságok és gyárosok által pénzbüntetésre ítélték, e pénzüsszegeket a párt pénztárába fizetik be. E befolyt pénzek fölött a párt rendelkezik és főleg segélyezésekre használja, x) Tanügy, úgy az iskolák valamint az ipart illetőleg, z) Az elrendelt streik tagjainak segélyzése.

Ezek tehát azon főbb pontok, melyeknek megoldására a párt lesz hivatva.

3. A párt tagja. Minden egyén a ki a 18 évét betöltötte és önálló ipart űz avagy mint munkás valahol alkalmazásban van.

4. Tisztikar: megegyezés szerint,

5. A párt tagja a nem munkás is lehet és tisztséget is viselhet.

6. A párt székhelye: Budapest főváros.

7. A párt ülésezési helyiségei. E célra a párt egy házat épített, mely a párt tulajdonát fogja képezni.

10. E házban legyenek az összes hivatalos helyiségek is.

11. Közgyűlés. Választmányi ülések. Közös megegyezés folytán.

12. A tisztviselők megválasztása, hosszabb időre, mint három évre, nem terjedhet ki.

13. Fizetést a tisztviselők nem kapnak, kivéve a titkárt, ki tiszteletdíjban részesülend.

14. A párt a vidéken képviselőkkel bírjon, kik a helyi ügyeket intézzék el. Ezek száma helységenként határozandó meg.

15. Közgyűlést évenként legalább egyszer meg kell tartani. A közgyűlésen a vidéki testületek és tagok, meghatalmazott képviselőkkel, képviseltetik magukat.

16. Lásd a tribunokra vonatkozó pontozatok 6. 7. pontját.

17 A rendes tisztikar tagjainak állandóan Budapesten kell tartózkodniok.

Ezek a főbb pontozatok melyekre az alakulandó párt figyelmét felhívom. Különösen figyelmeztetem a leendő pártot a 2. pontban foglaltakra és azoknak sürgős elintézését szívükre kötöm. Én e röpiratban, a helyszűke miatt nem foglalkozhatom a 2. pontban felsoroltak megoldásával, de ünnepélyesen megígérem, hogv azon esetben, ha a párt megalakul, oly programmal fogok föllépni, melyben részletesen meg lesz, e kérdések mikénti megoldása.

Munkások! Kifejtetem előttetek és szeretet hazánk összes polgárai előtt a párt megalakítását illetőleg programomat. Én megtetem legjobb lelkiismeretem és belátásom szerint az ajánlatot és biztosítlak benneteket, hogy ez életben mindig mellettetek és érdekeitekért fogok harcolni. Jogos és méltányosak ezen kívánalmak, melyeket itt felsoroltam és biztosítlak benneteket, hogy élet célom az lesz, hogy e méltányos kívánalmakat diadalra juttassam.

De az én csekély tehetségem és erőm kevés arra nézve, hogy egymagam oldjam meg e nehéz feladatot azért tihozzátok fordulok hazám munkásai. Fontoljátok meg ajánlatom és akkor be fogjátok látói, hogy ez az egyetlen út, mely e jogos elveket diadalra vezetheti. Munkások! sorakozzatok a kifözött zászló köré, melyre majd aranyos betökkel lesz kiírva a szent és mély horderejű szó : »Egyesült erővel« rajtatok áll most, hogy akartok-e segíteni helyzeteteken és elfogadjátok-e ajánlatomat. Én kitűztem a zászlót, kitűztem a jelszót. Munkások most a választások előtt állunk tehát: itt az idő, most vagy soha! Munkások tegyetek félre minden pártviszályt, minden kicsinyes neheztelést és egyesült erővel működjete azon hogy megteremtsétek „ Az egyesült mérsékelt munkáspártot.” Még csak néhány hét választ el bennünket a választásoktól és ez elég idő arra nézve, hogy szervekdedjete. Az én, valamint szeretett hazánk minden jó érzelmű és nemes szívű polgárának támogatására, számíthattok.

Fel tehát munkások! Tartsatok népgyűlést itt Budapesten hazánk szívében és fővárosában és hívjátok meg erre az egész országot. Megfogjátok látni, hogy fáradtságok' nem fog hiába elveszni.

Felhívlak tehát benneteket együttes működésre és törekedjete oda, hogy a pártot a legrövidebb idő alatt, de mindenesetre még a választások előtt megteremtsétek. Ha egy tiszteletet elnyerni tudó pártot fogtok létrehozni, akkor biztos a győzelem!

A megalakított pártnak képviselőkre van szüksége, kik a pártot a képviselőházban képviseljék. Nem országgyűlési képviselőket ajánlok a pártnak, mert ezzel mit sem érnének el, hanem római minta szerint nép tribunokat. Azok a kik adót fizetnek, azok viselik a közterheket is. De igen ám nincs e hazában egy ember sem aki – bármily keveset is – adót ne fizetne. Ha már rendes adót nem is fizet, de – fogyasztási adót és legtöbb esetben – dohányjövédéki adót is – fizet. Ha már a törvény és Isten előtt egyenjogúak vagyunk, legyünk ezek a választást illetőleg is. Tudom és remélem, hogy úgy a munkáspárt valamint a jobberzelmű hazafiak is fel fogják karolni elveimet és azoknak diadalra juttatásán közrefognak működni. Felhívom tehát úgy a miniszterelnök valamint a magvar kir. felelős minisztérium figyelmét eme

elvekre és felkérem, hogy azon esetben ha ezek elfogadtatnak, ne gördítsenek ennek keresztülvitele elé akadályokat.

Engedje meg a törvényalkotó testület, a főrendiház és a kormány, hogy mindazon honpolgárok kik rendes adót vagyontalanságuknál fogva nem fizethetnek, de azért mellék adót mégis fizetnek és amellet a közöshadsereg, m. kir. honvédség, m. kir. csendőrség és az összesfegyveresített állami testületek létszámának túlnyomó és legnagyobb számát teszik ki és az alatt felsorolt pontozatoknak megfelelnek, hogy nép tribunokat választhassanak.

Megvagyok győződve arról, hogy Ő Felsege, legkegyelmesebben uralkodó királyunk, I. Ferencz József, – ha a fent felsorolt magas és legmagasabb testületek beleegyezésüket megadják a néptribunokat választható általános jogra, – nem fogja megvonni legkegyelmesebben legmagasabb beleegyezését és szentesítését.

Adja a nagy Ég Ura, hogy ezen reményben ne csalatkozzam.

* * *

Hogy ki választható tribunnak, mily nagy legyen a tribünök száma, ki választhat, mi a tribun kötelessége, az az itt felsorolt pontokból kitűnik.

I.

1. *A párt czíme: „Egyesült mérsékelt munkáspárt”*
 2. *Czélja: Az egyesült mérsékelt munkáspárt kékviselete.*
 3. *A tribunátus czíme: Tekintetes „Nép-Tribunátus.”*
 4. *A tribünök czíme: Tekintetes „Nép-Tribun.”*
 5. *Választható* mindazon honpolgár, ki a 24-ik évét *betöltötte*, tekintetnélkül az *adóra; jellemes előéletű, magyarul írni és olvasni tud.*
 6. a) *Választó* mindazon honpolgár, ki a huszadik évét *betöltötte.*
 6. b) Nem választhatók és nem választók azon polgárok, kik a választáskor a közös hadsereg, m. kir. honvédség, m. kir. csendőrség és az összes fegyveresített állami testületek kötelékéhez tartoznak.
- Ugyanez áll a munkáspárt tagjai és tisztikarára nézve is.
7. A tribunátus székhelye: Budapest főváros.
 8. A megválasztott tribun megválasztatása után, köteles egy írásbeli nyilatkozatot adui, melyben beesületszavára kötelezi magát, hogy legjobb ereje, lelkiismerete és tehetsége szerint fogja előmozdítani a munkások ügyét.
 9. Hány évre választandó a tribun? A tribun megválasztásának időtartama *annyi időre terjedjen*, mint a képviselőé. Jelenleg tehát *5 évi* időtartamra.
 10. A tribun megválasztatásának tartama alatt, kivéve az

ülésszakokat – nem bír a képviselő jogaival. Az ülésszakok alatt a képviselők által bírt *jogokban és védelemben* részesül.

11. A mandátum *elvesztése* csak olyan esetben történhetik meg, mint azokat a törvény a *képviselőket* illetőleg előírja.

12. Tisztikar. *Azonos a képviselő házával.*

13. Fizetés. A tribun *fizetést* nem kap. E helyet azonban a kormány részéről tiszteletdíjban és szabad vasúti, esetleg szabad hajózási jegyben részesül. Kivételt képeznek azonban azon tribünök kik a képviselőházba küldetnek. Ezekről alább szölok.

14. Azon tribun, aki valamely gyárban vagy telepen mint munkás alkalmazásban van, a tribunátus ülései alatt miután a munkát el kell hagynia, azon esetben ha családdal nem bír, a tiszteletdíjon kívül a mérsékelt munkáspárt részéről – mely e célra egy külön rendelkezési alappal rendelkezék – fog segélyeztetni. Ha pediglen családos, akkor családja, távollétében rendes fizetésének felét fogja kapni. Ezen fizetési kötelezettség törvénybe iktatandó.

15. A tribünök száma. A magyar szent korona országában és horvát-slavon országban a tribünök száma mindig anynyi legyen, mint az illető képviselő testületek összes tagjainak egy negyed része.

16. A tribunátus ülésezési helyiségei. E célra a kormány egy nyilvános épületet épített, mely a tribunátus tulajdonát képezi.

17. A tribunátus megnyitása. A tribunátust minden évben egyhóttel későbbben a képviselőház megnyitása után, a miniszterelnök fogja a király nevében megnyitani.

18. Ily módon történik az ülésszak bezárása is.

19. A tribun az ülésszakon kívül is viselheti címzeit, csakhogy ekkor a 10, pontban foglaltak is érvényesülnek.

II.

A nép-tribun a képviselőházban.

1. A nép-tribunok saját kebelükből bizonyos számú tribunokat – a szám később lesz meghatározandó –küldenek a képviselőházba.

2. A tribun címe a képviselőházban egyrangú a képviselőkével.

3. A tribun jogai. A tribun ép oly jogokban és védelemben részesül mint a képviselő.

4. Fizetés. A tribun a képviselőházban a képviselővel azonos napidíjban részesül; fentartva a törvényben a napidíjra vonatkozó §§-at.

5. A tribünök a képviselőházban, mint a tribunátus küldöttei, a tribunátust és az „Egyesült mérsékelt munkáspárt”-ot képviselik.

6. A tribünoknak a képviselőházba való küldetésük ideje csak egy évig terjed. De ez nem zárja ki, hogy egy tribun több éven

át is viselhesse ezen tisztet. A küldötteknek megválasztása minden évben, mindjárt az első ülészak kezdetén kell megtörténnie, nehogy a tribunok későn vonuljanak be a képviselőházba.

7. A képviselőházi tribunok hívják össze a tribunokat az időszaki ülésekre és ők oszlatják fel. Az összehívást és feloszlást, mindig a tribunok közös határozata folytán a megválasztott tribun-elnök eszközli.

8. Hogy mennyi időre terjedjen az ily ülészak, hányszor és mikor hivassanak egybe a tribunok, azt a tribunok közös elhatározás után döntenek el.

9. A tribunok hatásköre. A tribunátus legyen a legfelsőbb iparhatóság, a legfelsőbb békebíróság és egyáltalában mindazon ügyek tartozzanak a tribunátus hatáskörébe, a melyeket jelenleg az ipar és kereskedelmi minisztérium intéz el. Ennek úgy a munkaadók valamint a munkások is hasznát fogják venni; mert mindketten képviselve lesznek a tribunátusban. Az összes ipar-ügyek ellenőrzése. A párt tanácsadói és a pénzügyek ellenőrzői. Egyáltalában mindazon ügyek felett a melyek a párt hatáskörébe tartoznak, az ellenőrzést fogják gyakorolni. így: a) A munkáspénztár fölötti felügyeletet, b) Munkás és ipar-egyletek ellenőrzése, c) Munkaidő rendezése, d) Vasár- és ünnepnapok általános munkaszünet rendezése, e) Úgy a munkások, valamint a munkaadók jogait fogják képviselni és ők fogják köztük az összekötő-kapcsolatot képezni.

10. A magyar szent korona országai és horvát-szlavón ország, a munkás lakosságra való tekintettel osztassék be választókerületekre; de úgy, hogy a fennálló választókerületek összes számának egy negyed részét tegye ki. Eszerint úgy a tribunok valamint a választókerületek a rendes szám egy negyedét fogják kitenni.

Itt is mint már előbb, ki kell jelentenem, hogy hely szűke miatt e tárgygyal részletesebben nem foglalkozhatom. De a párt kérdésnél megjelölt esetben programomat e részben is ki fogom fejteni.

Munkások! Hozzátok szólok ismét és ajánlom nektek figyelmeitekbe ugyanazt, a mit a párt kérdés befejezésével mondtam.

Felhívás az ország összes képviselő-jelöltjeihez.

Tisztelt uraim! Önök, midőn mint képviselő-jelöltek fellépnek, programjukból sosem felejtik ki a munkás kérdést. Igen sokan Önök közül eget-földet ígérnek a munkás kérdést illetőleg – de azért semmit sem tettek, az utolsó három év alatt, Önök kik honatya címet viselnek, Önök kik a törvényalkotó testület tagjai, Önöknek van kezükben a hatalom. Ahelyett, hogy folytonos pártküzdelemben

merítenék ki erejüket, – a melynek hasznát még eddig az ország nem látta – inkább arra törekedjenek, hogy élet- és létkérdéseket oldjanak meg.

Tisztelt uraim! Ha méltányolni fogják e röpiratot, akkor bizonyára igazat fognak adni nékem. Mert beláthatják tisztelt uraim, hogy e kérdés megoldására ma már nagy szükségünk van.

Azon kérelemmel járulok tehát Önök elé tisztelt uraim, vegyék fel most már egyszer a munkás-kérdés megoldását is programmjukba és ha nincs elvük ellenében ajánlatom, úgy kérem Önöket, ajánlják elveimet a képviselőházban elfogadásra.

Ezzel úgy hiszem önmaguknak és a hazának is tartoznak.

Azon reményben zárom kérésem, hogy majd csak akad Önök közt oly férfiú, ki ajánlatomat és elvemet el fogja fogadni és magáévá tenni és ajánlani fogja azt elfogadásra az illető fórum előtt.

Az illető urak, vagy úr, fogadja előre is köszönetemet.

Felhívás a választókhöz.

Polgártársak!

Itt állunk ma ismét, mint három évvel ezelőtt a választások küszöbén. A helyzet annyiban változott, hogy ezentúl a képviselőket öt évre választjuk. Öt év hosszú idő, az alatt sokat lehet keresztülvinni.

Polgártársak! Választók! Egy nagy kéréssel egy mély horderejű kéréssel járulok Önökhöz. Az előbbieken kifejtettem elvemet és programomat röviden, de érthetőn és azt hiszem, hogy annak értelmét Önök megértették.

Önök is emberek, Önök is Isten teremtményei, Önök is férfiak!; Önök megfogják érteni intentióimat.

Fel tehát polgárok a választásra! Arra kérem Önöket m. t. polgártársak, hogy csak oly képviselőre adják szavazatukat a ki a tribun intézmény és így a munkás-kérdés megoldásának pártolását és ezeknek keresztülvitelét programmjába felveszi.

Polgártársak! Választók! Az Önök kezeibe teszem le elveimet és Önök, hacsak egy kis jóakarattal viseltetnek az ügy iránt, akkor annak diadalra juttatása bizonyos.

Megvagyok győződve arról, hogy Önök kérésemnek eleget fognak tenni és egyesült erővel oda fognak hatni, hogy az elvek diadalra jussanak.

Fogadják tehát előre is köszönetemet.

Felhívás a honleányokhoz.

H a z á m h ö l g y e i !

A magyar nő nemes lelki tulajdonságai által *mindig kitűnt* a föld többi hölgyei közül. A magyar hölgyeknek van a legnemesebb szívéük.

E nemes szívhez szólok és járulok azon kéréssel, hogy mozgassák elő a munkások érdekét. A magyar hölgy *mindig tárt szívvel* hallgatta meg a jogos panaszokat és mindig oda törekedett, hogy azokon *segítsen*.

Önök mélyen tisztelt hölgyeim, bizonyára át fogják látni a munkások jogos követelményeinek igazságát. Önöknek a férfi nemre *nagy befolyásuk* van. Önök *mindent* keresztül vihetnek.

Önökhez mélyen tisztelt hölgyeim, azon kéréssel járulok, miszerint hassanak férjeiknél és férfi rokonaiknál oda, hogy *szavazatukat*, csak az előbbi fejezetben jelölt képviselő-jelöltekre adják.

Ha Önök tisztelt hölgyeim kérésemet teljesíteni fogják, akkor *biztos* a győzelem.

Fel tehát magyar hölgyek, lépjenek Önök is a *tett* mezejére az igazság érdekében és fáradozásaikért és buzgóságukért fogadják előre is hálás elismerésemet és köszönetemet.

* * *

M u n k á s o k !

Láthatjátok, hogy én e röpiratban mindent megtettem a mi előnyötökre szolgál. Megtettem pedig azon biztos tudatban, hogy ti is egyesült erővel velem fogtok tartani.

A lobogó ki van tűzve és *csak arra vár*, hogy *közös erővel* örök időkre ráírjuk, hogy: „*Egyesült erővel*”. Megvagyok győződve arról, hogy most, miután megadtam az útmutatást, ti is felfogtok lépni és itt a fővárosban, az ország összes munkásainak és polgárainak részvéte mellett népgyűlést fogtok rendezni.

Fel tehát munkások, gyülekezzetek a kitűzött lobogó körül és vigyétek diadalra elveimet. Es megfogjátok látni, hogy akkor itt lesz azon idő midőn majd azt mondhatjuk: „*Magyar szabad munkás még nem volt, hanem lesz.*”

Előre tehát, ne sajnáljatok se időt se erőt és működjetek azon, hogy a gyűlés minél előbb megtartassék; hogy ott egyesülve, egyesült erővel egy szívből egy lélekből kiálthassuk, zászlónkat magasra emelve: *Éljen a haza! Éljen a király! Éljen az Egyesült mérsékelt munkáspárt! Éljen a Tribunátus! és Éljenek a leendő Tribunok! Éljen!!!*